

Može li se izračunati vjerojatnost nesigurnosti?

Brojni aspekti upravljanja rizicima duboko su ukorijenjeni u matematičkim formulama za određivanje vjerojatnosti. Takva izrazita ovisnost o matematici prilikom određivanja vjerojatnosti realizacije rizika može dovesti do lažno pozitivnih rezultata kod rizika koji može biti pozitivan ili negativan. Ograničene su i količine podataka koje je moguće prikupiti i procijeniti za razradu jednadžbe vjerojatnosti rizika koji se procjenjuje.

Jednostavna definicija nesigurnosti: značajka ili stanje koje nije sigurno, nešto što je dvojbeno ili nepoznato; iziskuje od nas da saznamo što je to što je nesigurno. Jednostavna definicija nesigurnog: ono što nije točno poznato ili određeno, nije konično ili nepromjenjivo, nije sasvim znano; treba nas dovesti do shvaćanja da je izračun vjerojatnosti nesigurnosti svakako iznimno težak i vremenski zahtjevan, ako ne i nemoguć.

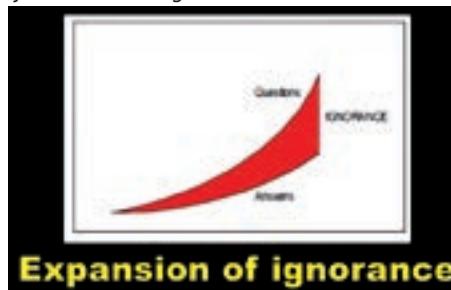
Kada identificiramo rizik, odmah ga nastojimo kvantificirati u smislu vjerojatnosti realizacije. Vjerojatnost je mogućnost da će se nešto dogoditi; logički odnos između izjava po kojem dokaz koji potvrđuje jednu do određenog stupnja potvrđuje i drugu. Na vjerojatnost često utječe subjektivnost promatrača, što opet vodi do potencijalnih lažno pozitivnih rezultata u pogledu rizika koji se procjenjuje. Stoga je potrebno razmotriti Heisenbergovo načelo neodređenosti, koje se općenito definira kao: „*bilo koja od niza matematičkih nedjeljnosti koja dokazuje temeljno ograničenje točnosti kojom je moguće znati određene parove fizičkih svojstava čestice, poznatih kao komplementarne varijable, kao što su položaj x i količina gibanja p*“. Načelo je 1927. godine uveo njemački fizičar **Werner Heisenberg**, a glasi da što se točnije utvrdi položaj neke čestice, manje točno može se poznavati njena količina gibanja i obrnuto.

Nesigurnost: istraživanje rizika

Rizik je usko povezan s nesigurnošću. Postoji nesigurnost u vezi identificiranja, prepo-

znavanja, ublažavanja, uspostavljanja i održavanja pariteta rizika itd. Postoji negativna i pozitivna strana rizika; točnije, postoje negativne i pozitivne značajke koje predstavljaju višedimenzionalne aspekte rizika. Gdje prebiva potencijalna neprepoznata vrijednost? Gdje su negativne zamke koje vrebaju u lažno pozitivnim rezultatima koji proizlaze iz upravljanja rizicima? Promatranjem rizika kroz višedimenzionalno povećalo može se olakšati identifikacija rizika i upravljanje njima. Zamislite rizik kao kaleidoskop; prilikom promatrana, jednostavnim zakretanjem može se promjeniti čitava slika, perspektive i analize.

„Ako želite odgovor danas, pitajte stroj“, kaže **Kevin Kelly**, autor knjige *The Inevitable*. Sljedeća slika, pod naslovom „Ekspanzija neznanja“ prikazuje nedoumicu koju imamo s nesigurnošću. Ono što Kevin Kelly naziva „neznanjem“ zapravo nije neznanje samo po sebi, već nesigurnost koju stvara posjedovanje odgovora i shvaćanje da ste kao rezultat toga stvorili nova pitanja. Kelly nastavlja sa sljedećom izjavom: „Neznanje je prilika, neznanje je često profit; u neznanju ćemo živjeti u ovom svijetu sve veće nesigurnosti.“

Letjeti iza zrakoplova: upravljanje rizicima danas

Temeljne nesigurnosti proizlaze iz našeg fragmentarnog razumijevanja rizika i složene dinamike sustava te bogate stohastičke varijacije parametara rizika.

Nesigurnost nije samo jedna dimenzija, već okružuje potencijalne utjecaje sila kao što su globalizacija i decentralizacija, posljedice kretanja globalnih tržišta i trgovinskih režima te djelotvornost i korisnost identifikacije rizika i kontrolnih mjera kao što su stvaranje pričuva, korištenje poticaja ili strogi regulatorni pristupi.

Na takvoj nesigurnosti temelje se argumenti kako onih koji iskorištavaju rizik, koji traže dokaze da iskorištavanje uzrokuje štetu prije nego što prihvate ograničenja, tako i onih koji izbjegavaju rizik, koji žele ograničiti realizaciju rizika u odsutnosti jasnih pokazatelja održivosti.

Dakle, vjerojatnost, iako pruža neke korisne pokazatelje, nije dobra za predviđanje realizacije rizika. Jednostavno postoji previše složenosti i nepoznanica a da bi se točno predvidjela vjerojatnost pojave rizika u bilo kojem trenutku.

Uz današnju složenost poslovanja i upravljanja te veliku ovisnost o informacijskim sustavima i automatizaciji, određivanje vjerojatnosti pokazuje se manje korisnim zbog učinaka ubrzanja koji proizlaze iz nesigurnosti. Primjerice, postavite pitanje: „Tko je vlasnik cyber rizika?“ Dobit ćete niz odgovora ovisno o perspektivi pojedinaca kojima postavljate pitanje.